Bożena Czerwińska, mgr

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

Zespół Szkół nr 3 w Zabrzu

bohaj@interia.pl

Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej czy Kawiarenka Internetowa w szkole?

ICIM or Internet Cafe in school library?

Bożena Czerwińska – doktorantka Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (Uniwersytet Wrocławski), certyfikowany terapeuta pedagogiczny. Zatrudniona jako bibliotekarz w Zespole Szkół nr 3 w Zabrzu. Na terenie szkoły prowadzi zajęcia z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nauczyciel regionalista. Od kilku lat realizuje własne projekty edukacyjne. Prowadziła: Koło Biblioteczne, Koło ICIM, warsztaty dziennikarskie i informatyczne, zajęcia terapeutyczne i edukację regionalną. Zainteresowania naukowe: projekty edukacyjne w bibliotece szkolnej, wykorzystanie ICIM w zajęciach pozalekcyjnych, pomoc uczniom ze SPE i ich rodzicom, zespół Aspergera.

Wybrane publikacje:

- *O tym jak pewien projekt zawładnął działaniami uczniów Zespołu Szkół nr 3 w Zabrzu na kilka lat* [About how a certain project captured the activities of the students of School No. 3 in Zabrze for a few years] [w:] *Innowacyjna edukacja*, 2013, s. 335-353
- *Blaski i cienie projektu edukacyjnego* [Lights and shadows of the educational project], „Forum Nauczycieli”, 2010, nr 37-38, s. 11-19
- *Krasowy unikat na skalę europejską w Zabrzu. Projekt edukacyjny do zrealizowania w ICIM* [Unique karst on a European scale in Zabrze. The educational project to be implemented by the ICIM], „Biblioteka w Szkole”, 2009, nr 1, s. 31-33.

Bożena Czerwińska – PhD student at the University of Lower Silesia in Wrocław, MA in Library and Information Science (University of Wrocław), certified educational therapist. Employed as a librarian at the School No. 3 in Zabrze. The school teaches pupils with special educational needs. Teacher regionalist. She has been carrying out its educational projects for several years. Apart from ICIM program, she has also been leading several workshops connected with journalism, information studies, regional education and therapeutic activities. Research interests: educational projects in the school library, the use of ICIM in extracurricular activities, providing support for the students with SEN and their parents, solving problems associated with Asperger Syndrome.

Wytyczne Europejskiego Funduszu Społecznego – darczyńcy Internetowych Centrów Informacji Multimedialnej dla szkół – były wyraźne. Mówiły między innymi o wspomaganiu procesu nauczania i wychowania, kształtowaniu umiejętności wyszukiwania, gromadzenia i porządkowania danych, a przede wszystkim o prawidłowej selekcji informacji. Niektóre szkoły nie trzymają się jednak ściśle tych założeń. Zdarza się, szczególnie w gimnazjach i średnich szkołach, że miejsce to staje się kawiarenką internetową.

Czy ICIM w Zespole Szkół nr 3 w Zabrze spełnia wymogi postawione przez EFS? Aby istotnie tak się stało, bibliotekarki – Bożena Hajduga (obecnie Czerwińska) oraz Helena Kłora – postanowiły wziąć udział w konkursie ogłoszonym przez Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerowych w Warszawie oraz czasopismo „Biblioteka w Szkole” zatytułowanym „Projekty edukacyjne w bibliotekach pedagogicznych i bibliotekach szkolnych – Internetowych Centrach Informacji Multimedialnej”. Wybrały kategorię „pomysł na projekt w bibliotece szkolnej”. Przesłankami organizatora było zaktywizowanie ICIM oraz rozpropagowanie metody projektów. O rezultatach takiej pracy i oddziaływaniach na środowisko szkolne pisze B. D. Gołębniak w jednej ze swych publikacji, która dotyczy projektów edukacyjnych:

Tak niewiele trzeba, by wyzwolić wulkan czy kaskadę działań zmieniających tę najbardziej masową instytucję edukacyjną ze szkoły przetrwania dla uczniów i miejsce podstawowego zatrudnienia dla nauczycieli w społeczność dydaktyczną, związaną podejmowaniem podobnych, tych samych, takich samych (?) celów (Gołębniak B. D. 2002b, s. 234).

Właśnie ICIM znakomicie nadaje się do wspólnych międzyprzedmiotowych działań. Z uwagi na fakt, iż biblioteka szkolna musiała prawidłowo funkcjonować, bibliotekarki podzieliły się zadaniami. Jedna zajęła się opracowaniem ram projektu i kierowaniem ICIM, a druga – prowadzeniem wypożyczalni i czytelników oraz nadzorem nad poprawnością językową powstających tekstów i prezentacji multimedialnej.

Na początku 2008 r. gotowy projekt (do zrealizowania w ICIM) wysłano na konkurs. Kilka miesięcy później zostały opublikowane wyniki. Zabrzeński projekt edukacyjny zajął II miejsce w Polsce. Skoro pomysł został tak dobrze oceniony, postanowiono go urzeczywistnić. O założeniach projektu można przeczytać w „Bibliotece w Szkole” z roku 2009 w artykule pt. *Krasowy unikat na skalę europejską w Zabrzu* (Hajduga B. 2009). Do czasopisma dołączona jest płyta, na której znajdują się wszystkie dokumenty wykorzystywane w trakcie jego realizacji.

Celem autorki artykułu jest odpowiedź na pytanie: na ile wytyczone cele projektu zostały zrealizowane i jak jego efekty wpłynęły na (nieplanowaną!) kilku-

letnią kontynuację przedsięwzięcia? W pierwszej części opisano pokonkursową realizację zamierzenia oraz kolejne jego warianty. Warto tu zaznaczyć, iż nie były one duplikatami scenariusza. Koordynatorka starała się przez pięć lat wprowadzić jakieś novum, uwzględniając główne założenia i cele pierwotnego planu. Czytelnicy, którzy nie mają dostępu do archiwalnych egzemplarzy czasopisma, mogą zapoznać się z nimi w drugiej części tego artykułu. Zamieszczono w nim (prawie w całości) opis projektu oraz wyniki ewaluacji. Mimo iż konkursowy zamysł spotkał się z uznaniem ogólnopolskiego jury, to wdrożenie go w życie natrafiło na pewne trudności, o czym również dalej napisano.

10 września 2008 r. rozpoczęło działalność Koło Biblioteczne. Do zmierzenia się z wyzwaniem zgłosiły się 23 osoby. Grupa ta gotowa była odkryć tajemnice dwustuletniej sztolni i poświęcić na to swój wolny czas. W jej skład weszli uczniowie jedenastu klas: gimnazjum, liceum ogólnokształcącego i technikum oraz dwóch absolwentów. Najmłodsi uczestnicy mieli 14, a najstarsi 21 lat. Przy podziale całego zespołu na sekcje i określaniu zadań uwzględniono, że w trakcie kilkumiesięcznej ciężkiej pracy część osób zrezygnuje. Faktycznie, do końca projektu dotrwało piętnastu uczniów.

Wyłoniło się pierwsze bardzo poważne wyzwanie. Jak systematycznie prowadzić zajęcia w momencie, kiedy uczniowie zaczynają lub kończą lekcje o różnych porach? Rozpisano harmonogram spotkań – oddzielnie dla każdego z nich. Dzięki temu młodzież sama wskazała, kiedy może uczestniczyć w zajęciach – w konkretnych dniach, o stałych godzinach. Było to możliwe, ponieważ biblioteka szkolna była czynna codziennie od 8.00 do 15.00. Ustalono przydział czynności dla poszczególnych zespołów i wyznaczono liderów grup. Czuwali oni nad terminowością realizacji przydzielonych zadań.

Jeśli na spotkanie w ICIM jedni uczestnicy nie przygotowali zaplanowanego opracowania, to inni nie mogli kontynuować swojego. W początkowej fazie realizacji planu zdarzyło się to raz, czy dwa. Nasunęło się pytanie: jak zmotywować młodzież do tego, aby terminy wyznaczonych opracowań były oddawane na bieżąco? Aby zobrazować problem zwrócono się do niej z takim przykładem:

Wyobraźcie sobie, że macie puzzle złożone z paru tysięcy sztuk. Układacie je przez kilka miesięcy. Zgodzicie się z tym, że jak zabraknie tylko jednego elementu, to cały obrazek jest do niczego. Godziny pracy pójdą na marne. Teraz wy składacie takie pedagogiczne puzzle, a poszczególnymi elementami są wasze zadania (Czerwińska B. 2013, s. 337).

To porównanie trafiło uczniom do przekonania i przez pozostałe siedem miesięcy współpracy wszyscy systematycznie oddawali swoje zadania. Dwa razy w tygodniu były stałe zajęcia, tak dopasowane do planu lekcji uczniów, aby jak naj-

więcej z nich wspólnie się spotykało. 23-osobowy zespół podzielono na 5 grup: dziennikarską, speleologiczną, historyczną, informatyczną i techniczną. Każda z nich otrzymała zadania związane ze swoją specyfiką.

Wspólne dla wszystkich były:

1. Podpisanie kontraktu (por. Zał. 1).
2. Udział w konsultacjach wg harmonogramu (por. Zał. 3).
3. Podział zadań w zespole (Zał. 2).

Dokumentacja indywidualna to:

1. Wypełnienie karty zawierającej kryteria oceny projektu (Zał. 8).
2. Wypełnienie karty samooceny przez lidera oraz innych uczestników (por. Zał. 5 i 6).
3. Wypełnienie karty ewaluacji projektu (Zał. 7).

Uczestnictwo w tym przedsięwzięciu oraz prace, jakie uczniowie prowadzili, wykraczały poza ich obowiązki szkolne i podstawę programową. W trakcie roku poświęcili dodatkowo swój wolny czas: po 4 godziny tygodniowo, kilka sobót na poszukiwania w zbiorach Biblioteki Śląskiej oraz tydzień ferii zimowych, które spędzili w szkole na warsztatach dziennikarsko-informatycznych. Uzgodniono z nauczycielami, iż wzorowa praca przy tworzeniu prezentacji zostanie nagrodzona podwyższoną oceną końcową – z wyjątkiem, kiedy z danego przedmiotu uczniowi groziłaby ocena niedostateczna.

Problematyka projektu była wielodzielnicowa, obejmowała:

- historię – dzieje sztolni, losy jej twórcy,
- speleologię – formy geologiczne oraz tematykę związaną z podziemnymi wyprawami,
- dziennikarstwo – wywiady, redagowanie tekstów,
- turystykę – wycieczki związane z fazami projektu,
- edukację – przekazanie wiadomości o zabytku,
- informatykę – stworzenie prezentacji w programie Power Point.

O tej międzyprzedmiotowości projektów edukacyjnych wspomina Bogusława Dorota Gołębiak:

Edukacji międzyprzedmiotowej przypisuje się coraz większe znaczenie. Jeżeli szkoła ma ułatwić rozumienie całościowego przebiegu świata, to nie może tego uczynić, posługując się wyłącznie edukacją realizowaną w ramach klasycznych przedmiotów szkolnych (2002a, s. 7).

Tak więc, aby całość była spójna i dobrze zorganizowana, podzielono projekt na trzy etapy.

I ETAP

Gromadzenie materiałów, przeprowadzanie wywiadów, wycieczki po dawnym obszarze sztolni (na powierzchni) oraz wizyty w bibliotekach i archiwach:

- a) **Międzynarodowe Centrum Dokumentacji i Badań nad Dziedzictwem Przemysłowym dla Turystyki** – spotkania z kierownikiem Dariuszem Walerjańskim: przeprowadzenie wywiadów, uczestnictwo w wędrówkach po mieście „Śladami sztolni”, wykładach o historii Zabrza i faktach dotyczących turystyki poprzemysłowej.
- b) **Kopalnia „Luiza”** – w jej podziemiach znajduje się sztolnia. Przeprowadzenie wywiadu z kierownikiem Gustawem Jurkiewiczem, spotkanie na seminarium poświęconym historii Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej i związanych z nią turystycznych planów.
- c) **Muzeum Górnictwa Węglowego oraz archiwum** – zaprezentowanie przez starszego kustosa Adama Frużyńskiego eksponatów związanych z dziejami sztolni. Udostępnienie młodzieży w muzealnym archiwum dokumentów i ponaddwustuletnich rycin przedstawiających podziemia.
- d) **Biblioteka Śląska** – jedną z najnowocześniejszych księżnic w Europie grupa zabrzańskich uczniów odwiedziła kilkakrotnie. Poszukiwano i gromadzono wszelkie informacje o tajemniczym, przemysłowym obiekcie.
- e) **Zabrzeński Klub Sportów Ekstremalnych „Extreme”** – wywiad z jego prezesem Michałem Maksalonem. Otrzymano unikatowe zdjęcia podziemi oraz zgodę na ich publikację.

II ETAP

Najbardziej żmudna i czasochłonna część projektu powstała w ICIM. Eskapady, filmy, wywiady, długie godziny spędzone w archiwum muzeum i zbiorach Biblioteki Śląskiej zaowocowały ogromną różnorodnością materiałów. Zdjęcia, surowe teksty, mapy czy zeskanowane dokumenty – wszystko to trzeba było odpowiednio opracować na potrzeby prezentacji w Power Point. Rozpoczęła się najnudniejsza faza projektu. Przed grupą postawiono olbrzymie wyzwanie: wykonania dokumentu medialnego o Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej – zabrzańskim unikatzie na skalę europejską.

Aby temu podołać i zakończyć działania w terminie, uczniowie poświęcili tydzień ferii zimowych i spędzili je w ICIM – porządkując zebrany materiał i opracowując teksty na slajdy. Dwukrotnie wybrano się do Katowic do Biblioteki Śląskiej, raz do Czytelni Mikrofilmów, drugi raz do Czytelni Zbiorów Śląskich. W Czytelni Mikrofilmów poszukiwano wiadomości (w starych niemieckich gazetach pisanych frakturą) związanych z budową i historią ukrytych tuneli, jakichkolwiek informacji o *Hauptschlüsselerbstolle* – Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej. Przeglądane periodyki pochodziły z lat 1790-1870. Wielogodzinne badania

zaowocowały odkryciem artykułów z roku 1802, dotyczących budowy sztolni. Przeglądając katalogi Czytelni Zbiorów Śląskich natrafiono na niemieckojęzyczną książkę z 1854 r. o Wilhelmie Redenie – twórcy Sztolni Dziedzicznej. Znalezione teksty sfotografowano, a następnie po obróbce przygotowano w formie elektronicznej do tłumaczenia. Jedna z uczennic zaangażowała do współpracy swoich dziadków.

III ETAP

Metoda projektu zakłada sfinalizowanie działań poprzez pokaz, wystawę itp. Wraz z młodzieżą zorganizowano uroczystą prezentację na terenie zabytkowej Łaźni Łańcuskowej. Zaproszono gości: władze miasta, przedstawicieli oświaty i instytucji współpracujących z Zespołem Szkół nr 3. Przybyli również sponsorzy oraz rodzice uczniów. Imprezie towarzyszyli dziennikarze „Dziennika Zachodniego”, lokalna prasa, zabrzańska telewizja oraz przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Na spotkaniu przedstawiono film ukazujący różne etapy pracy uczniów, m.in. zejście do kopalni „Luiza”, poszukiwania artykułów sprzed 200 lat w Bibliotece Śląskiej czy udział w sesji poświęconej dziejom sztolni. Główną atrakcją była prezentacja pt. „Krasowy unikat na skalę europejską w Zabrzu”. Przygotowano ekspozycję, która poświęcona była realizacji projektu oraz przedstawiała unikatowe zdjęcia podziemnych korytarzy wykonanych przez grupę „Extreme”.

Istotnym aspektem każdego projektu są finanse. Koordynator projektu zwrócił się do właściwych władz o dotację, przedstawiając im kosztorys. Otrzymano dofinansowanie w kwocie 2000 zł. Było ono jednak za małe, aby zrealizować wszystkie założenia planu. Dokonano korekty tak, aby jego główne założenia zostały urzeczywistnione.

Przyjaciółmi projektu stali się:

- studio fotograficzne „MAKAR”. Jego właściciele, państwo Makarowie, sfinansowali wywołanie kilkudziesięciu zdjęć, w tym formatów A4 oraz przegrali materiały filmowe na DVD. Z ich pomocą powstał interesujący dokument ukazujący kilkumiesięczne zmagania młodzieży związane z odkrywaniem tajemnic dwustuletniej sztolni,
- grupa sportów ekstremalnych „Ekstrema”. Udostępniła ona unikalne zdjęcia z eksploracji sztolni i bezpłatnie zezwoliła na ich publikowanie w ramach działań związanych z projektem.

W ekipie znalazła się również czwórka uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – dwóch dyslektyków, dyskalkulik oraz osoba mająca indywidualny tok nauczania. Zadaniem szkoły powinno być podjęcie kroków zmierzających do zminimalizowania poczucia inności tych uczniów. W ramach programu profilaktycznego szkoły i prowadzonej terapii można oddziaływać pośrednimi metodami

pracy, aby uzyskać wyższe poczucie własnej wartości młodzieży z opiniami i orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznych. Koordynatorka dostosowała metody i sposoby pracy do występujących u nich deficytów, aby stawiane wymagania i przydzielane im zadania leżały w zasięgu ich możliwości. Istotne jest, aby przy tego rodzaju opracowaniach nauczyciel dobierał metody pracy i sposoby działania pod kątem deficytów konkretnego dziecka. Wymaga to od niego dodatkowego wysiłku, jednak przynosi widoczne efekty. W przypadku opiekuna projektu było to o tyle łatwiejsze, ponieważ jest certyfikowanym terapeutą pedagogicznym. W trakcie współdziałania z całym zespołem dysfunkcje uczniów z SPE były niezauważalne. Młodzież ta była niezwykle aktywna i usatysfakcjonowana wkładem pracy włożonym w powstanie prezentacji.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na istotę pracy dydaktycznej. Omawiając ewaluację jakichkolwiek edukacyjnych projektów, kładzie się nacisk na ilość, ocenianie itp. Są jednak w pedagogicznych działaniach rezultaty niedające się zbadać – niewymierzalne. Właśnie takowe uważam, jako koordynująca, za swój duży sukces zawodowy. W przypadku uczniów z SPE to:

- polepszenie wizerunku uczniów z dysfunkcjami,
- wzrost samooceny młodzieży z orzeczeniami z PPP,
- udział uczniów w życiu szkoły i zajęciach pozalekcyjnych,
- przekonanie młodzieży, iż nie są gorsi od rówieśników.

Natomiast korzyści dla ICIM to:

- większe zainteresowanie Centrum, nie jako kawiarenką, tylko miejscem dostępu do źródeł informacji,
- poprawa wizerunku biblioteki szkolnej, nie tylko jako wypożyczalni, ale również nowoczesnego miejsca do pracy,
- kierowanie uwagi młodzieży na zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu.

Zakończenie realizacji konkursowego projektu nastąpiło w czerwcu 2009 r. Niestety (sic!) przez następnych kilka lat nie udało się od niego uwolnić. Jego uroczysta prezentacja była sukcesem – został bardzo dobrze oceniony przez zaproszonych gości. We wrześniu tego samego roku Wydział Promocji Miasta Zabrze zwrócił się do bibliotekarki Zespołu Szkół nr 3 im. rtm. W. Pileckiego o udostępnienie prezentacji zwiedzającym I Międzynarodowe Targi Turystyki Przemysłowej i Podziemnej.

Następny rok szkolny (2009/2010) przeznaczono na zapoznanie wszystkich klas z prezentacją. Dzięki temu zobaczyli efekty pracy kolegów i koleżanek oraz dowiedzieli się o historii sztolni. Cieszył fakt, że pozytywnie wypowiadali się o ich osiągnięciu. Prezentacja była udostępniana w Internetowym Centrum Edukacji Multimedialnej.

W roku szkolnym 2010/2011 znalazła się kolejna grupa entuzjastów oraz trzy osoby ze starej ekipy, kontynuujące zgłębianie tajemnic zabrzańskich podziemi.

Etapy pracy przebiegały podobnie jak we wcześniej opracowanym projekcie edukacyjnym. Kiedy w październiku 2010 r. Centrum Edukacji Obywatelskiej pod patronatem Narodowego Instytutu Dziedzictwa ogłosiło Ogólnopolski Konkurs „Dorzuć swoje! Atlas zabytków poprzemysłowych” zgłoszono grupę badawczą do konkursu. Zalecone działania były niejako kopią wcześniejszych zmagania. Również w przypadku tego konkursu młodzież z Koła ICIM przy Zespole Szkół nr 3 w Zabrze została zauważona przez jury. W lutym 2011 r. zespół został wyróżniony i uczniowie otrzymali zaszczytny tytuł „Strażników Dziedzictwa Kulturowego”. Reportaż został umieszczony na stronie Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Kolejny sukces i radość, iż funkcjonowanie Centrum w szkole przynosi takie wspaniałe rezultaty.

Fot. 1. Dyplom nadania tytułu Strażnika

Źródło: zbiory własne autorki.

Z uwagi na fakt, iż prezentacja o Sztolni nadal odnosiła sukcesy, Wydział Promocji przy Urzędzie Miejskim zwrócił się po raz kolejny z prośbą o zaprezentowanie jej, tym razem na III Międzynarodowych Targach Turystyki Przemysłowej i Podziemnej. Dodatkowo w tym czasie Koło ICIM wystawiło inscenizację w śląskiej gwarze. Był listopad 2011 roku. Młodzież poczuła się bardzo doceniona. Dlaczego? Otrzymała do dyspozycji scenę, a na prezentację salkę wykładową.

Do grona zainteresowanych dziejami tajemniczych podziemi dołączyło następne szkolne pokolenie. Październik 2012 r. – w ICIM nowa, dwuosobowa grupa uczestniczy w konkursie „Europejczyk w metropolii Silesia” ogłoszonym przez Górnośląski Związek Metropolitalny. Powstała nowa prezentacja. Uczennice miały najłatwiej, bo wykorzystały już istniejącą bazę materiałową. Zgłoszono prezentację i zostały laureatkami. W nagrodę pojechały do Brukseli.

Tak zakończyła się prawie pięcioletnia przygoda w ICIM z efektami konkursu z 2008 r. „Projekty edukacyjne w bibliotekach pedagogicznych i bibliotekach szkolnych – Internetowych Centrach Informacji Multimedialnej”. Dlaczego się zakończyła? Wkrótce Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna zostanie otwarta i prezentacja niejako się zdezaktualizuje. Dodać należy, że szkolne ICIM to nie tylko projekty czy udział w konkursach. Przeprowadza się tu (w ramach zastępstw) lekcje z jednoczesnym wykorzystaniem zbiorów bibliotecznych oraz zasobów Internetu.

Fot. 2. Lekcja biblioteczna

Źródło: materiały ze zbiorów autorki.

Kilka słów o ewaluacji projektu

Przeprowadzano ewaluację przedsięwzięcia w trakcie jego trwania oraz po zakończeniu, zastosowano m.in.:

- „Arkusze obserwacji zachowań w grupie” (por. Zał. 4). Okazał się on bardzo przydatnym, prowadzonym w początkowej fazie projektu narzędziem. Zastosowanie metody obserwacji uczestników było niezbędne. W tym przypadkowo dobranym zespole młodych ludzi (gimnazjum, technikum, liceum, uczniowie z SPE oraz absolwenci) metoda miała na celu zintegrowanie grupy i usunięcie ewentualnych nieporozumień.
- „Karta samooceny ucznia” (por. Zał. 6). Ankieta była nie lada wyzwaniem dla uczestników. Okazało się, że 100% z nich nigdy nie miało okazji analizować swoich działań. Otrzymali wytyczne, jak należy taką samoocenę przeprowadzić. Mogli samodzielnie przeanalizować swoje mocne i słabe strony w trakcie pracy nad projektem.
- „Karta ewaluacji projektu” (por. Zał. 7). Pomogła zbadać różne punkty przeprowadzonego projektu, a także była wskazówką na przyszłość. Jak się okazało kilka miesięcy później – niezwykle przydatną. Przedstawiono poniżej niektóre wypowiedzi uczestników (wszystkie pytania z karty znajdują się w załączniku; poniżej przedstawiono – w procentach – odpowiedzi uczniów).

Wykaz. Wyniki ewaluacji projektu

Przez 8 miesięcy uczestniczyłeś w projekcie. Zastanów się i oceń (w skali 1 do 6)

- 1. Czy zainteresował Cię temat realizowany w projekcie?**
6 pkt (77%), 5 pkt (23%)
- 3. Czy czas przeznaczony na realizację projektu był efektywnie wykorzystany?**
6 pkt (77%); 5 pkt (15%); 4 pkt (8%)
- 6. Czy konsultacje prowadzone przez nauczycieli wystarczały, aby grupy mogły dobrze wykonywać przydzielone zadania?**
6 pkt (100%)
- 7. Oceń atmosferę panującą między uczestnikami projektu podczas jego realizacji**
6 pkt (77%); 5 pkt (23%)
- 8. Czy odpowiada Ci system oceniania projektu?**
6 pkt (100%)
- 9. Czy chciałbyś uczestniczyć w realizacji następnego etapu?**
Tak (85%); Nie (15%)
- 10. Co szczególnie Cię zainteresowało? /Przytoczono ciekawsze wypowiedzi uczestników/**
możliwość zobaczenia rysunków sprzed 200 lat; wycieczka po sztolni; fajna ekipa; mogłem się dużo dowiedzieć o sztolni; wejście na wysoki szyb, zobaczenie kopalni
- 12. Czy uważasz, że tego rodzaju zajęcia powinny być częściej realizowane przez szkołę, do której uczęszczasz? /Przytoczono ciekawsze wypowiedzi uczestników/**
pierwszy raz, od kiedy chodzę do szkoły, tak świetnie się bawiłam; w szkole powinno być dużo różnych zajęć pozalekcyjnych, ale nie z przedmiotów

Źródło: oprac. własne, 2008.

Dane zamieszczone w załączonym wykazie obrazują zadowolenie uczniów z udziału w przedsięwzięciu, co jest o tyle istotne, iż każdy z nich mógł w dowolnym momencie przerwać uczestnictwo w wymagającym dużo pracy projekcie.

W początkowej fazie pierwszego projektu wzięło udział 23 uczniów, a ukończyło go 15 (65%). Wszyscy pracowali przez 8 miesięcy. Spędzili średnio tygodniowo około 4 godzin na zajęciach związanych z projektem. Tylko ta grupa realizowała *stricte* konkursowy zamysł. W kolejnych działaniach uczestniczyło około 60 osób. W roku poświęconym zapoznaniu z prezentacją uczniów Zespołu Szkół nr 3 obejrzało ją około 250 uczniów, czyli ponad 47%. Autorka projektu nie planowała jego kontynuacji, z uwagi na osiągnięty, zamierzony rezultat – prezentację „Sztolnia Dziedziczna unikat na skalę europejską w Zabrzu”. Z efektywnym, finalnym produktem ICIM z Zespołu Szkół nr 3 w Zabrzu mieli okazję zapoznać się uczestnicy konferencji w Łodzi „Kultura czytelnicza młodego pokolenia”.

Z uwagi na fakt, iż projekt i jego ewaluacja w roku szkolnym 2008/2009 w swym zamierzeniu nie był przewidziany do badań naukowych, nie prowadzono bardziej szczegółowych analiz. Dzięki zastosowaniu metody projektu młodzież miała możliwość kształtowania umiejętności organizacji pracy, bycia kreatywnym i odpowiedzialnym za powierzone im badania. Udział w Kole Bibliotecznym był okazją dla zespołu młodych ludzi, aby nauczyć się poczucia przynależności do grupy, wzajemnej współpracy. Starsi opiekowali się najmłodszymi członkami ekipy. Wnioski i analiza przeprowadzonej ewaluacji okazała się przydatna w dalszych działaniach, ponieważ tematem zainteresowały się następne roczniki uczniów.

Czy ICIM w Zespole Szkół nr w Zabrzu jest kawiarenką internetową czy rzeczywistym centrum? Przytoczone w artykule egzemplifikacje mówią same za siebie. Założenia projektu, jak i istnienia ICIM zostały spełnione, a biblioteka dzięki funkcjonowaniu Centrum tylko zyskała, zbliżając się do bardziej nowoczesnych działań w pozyskiwaniu informacji z zastosowaniem technologii informacyjnych. Postrzeganie przez uczniów biblioteki szkolnej jako centrum multimedialnego wpływa pozytywnie na jej wizerunek. Korzystanie z Internetu w naszym ICIM nie kojarzy się młodzieży z kawiarenką internetową. Jeśli zdarzają się uczniowie, którzy uważają, że takie powinno być działanie ICIM w szkole, to odsyłani są do centrum miasta do kawiarenki internetowej. Tą konkluzją autorka pragnie zakończyć artykuł. Jednak w celu uzupełnienia obrazu ogromu (jak na szkolne warunki i skromne fundusze) kilkuletniego przedsięwzięcia postanowiono załączyć gotowy projekt edukacyjny, który zajął II miejsce w ogólnopolskim konkursie.

Elementy składowe projektu to:

1. Wstęp – uzasadnienie tytułu.
2. Cele, formy realizacji i metody działań.
3. Podział na grupy, przydział czynności.
4. Terminy wykonania zadania i poszczególnych jego etapów.

5. Kryteria i sposób oceniania.
6. Współpraca.
7. Odbiorcy.
8. Prezentacja.
9. Podsumowanie.

Poniżej omówiono każdy z wymienionych elementów składowych.

Projekty Edukacyjne w Bibliotekach Pedagogicznych i Bibliotekach Szkolnych – Internetowych Centrach Informacji Multimedialnej

Fot. 3. Unikat na skalę europejską w Zabrzu

Autor zdjęć: Grupa „Extreme” Zabrze, 2009.

Z jakim rejonem geograficznym skojarzysz te zdjęcia – Słowacki Raj, a może tatrzańska jaskinia? Odpowiedź otrzymasz po zapoznaniu się z projektem.

Ad. 1. Wstęp – uzasadnienie tytułu

Od kilku lat coraz więcej słyszy się o turystyce przemysłowej. Te spotkania z zabytkowymi zakładami, kopalniami czy dawnymi urządzeniami technicznymi są fascynujące. Zabrze może poszczycić się kilkoma industrialnymi pomnikami – Kopalnią „Guido”, Szybem Macieja czy też Kopalnią „Luiza” w obrębie której położony jest unikalny na skalę europejską podziemny kanał o długości ponad 14 kilometrów. Ciągnie się on od centrum miasta, przez Rudę Śląską do Chorzowa.

Od 1999 r. coraz więcej mówi się i robi w kierunku udostępnienia sztolni, tj. odnowienia podziemnych portów przeładunkowych oraz przygotowania fragmentu trasy, którą turyści pokonywaliby w łodziach [...]. Nadrzędnym celem tego projektu edukacyjnego będzie stworzenie prezentacji i uświadomienie mieszkańcom Zabrze istnienia takiego obiektu.

Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna

Główną Kluczową Sztolnię Dziedziczną budowano (wykuwano) po kilkadziesiąt centymetrów dziennie w latach 1799-1863. Jej wylot znajdował się w Zabrzu, w dolinie rzeki Bytomki. Sztolnia odwadniała kopalnie „Luiza” w Zabrzu i „Król” w Chorzowie. Służyła również do transportu węgla łodziami do dawnego Kanału Kłodnickiego [...]. Wobec szybkiego wzrostu wydobywania czarnego złota, a przez to wyczerpania się płytkich pokładów oraz zastosowania pomp parowych, już pod koniec XIX wieku zrezygnowano z transportu węgla przez sztolnię, a potem również z odwadniania. W latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku zamurowano wylot sztolni.

Miasto przedstawiło stosowne plany w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego w celu uzyskania dotacji w wysokości 40 mln zł na uruchomienie tego zabytku. Dodajmy, że plany turystyczne dotyczą tylko zachowanego w dobrym stanie zabrzańskie fragmentu sztolni i są związane z istniejącym już skansenem górniczym „Królowa Luiza”. Jeśli zamierzenia się urzeczywistnią, to Zabrze stanie się jednym z największych ośrodków górniczego dziedzictwa kulturowego Europy.

Ad. 2. Cele, formy realizacji i metody działań

Spotkania odbywać się będą w ICIM, które znajduje się w bibliotece szkolnej. Z uwagi na fakt, iż w przedsięwzięciu będą uczestniczyć uczniowie z wielu klas, a każdy z nich zaczyna lub kończy lekcje o różnych porach, zajęcia będą dublowane. Bibliotekarki są codziennie w godzinach 8.00–15.00 do dyspozycji uczniów, dlatego mogą spotkać się z każdym indywidualnie.

I ETAP

Wstępna część projektu związana jest z wyjściami poza mury szkolne. I tak planuje się:

- spotkania z D. Walerjańskim – adiunktem w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu,
- wyjazd do TVP 3 Katowice w celu obejrzenia filmu o sztolni,
- wywiad z dyrektorem Kopalni „Luiza”, w podziemiach której znajduje się sztolnia,
- wywiad z przedstawicielami stowarzyszenia „Pro Futuro” w celu uzyskania informacji o postępie prac na rzecz uruchomienia sztolni.

II ETAP

Druga, bardziej pracochłonna część prezentacji, będzie powstawać w ICIM. Wszystkie zebrane wcześniej materiały, informacje, mapy i ewentualny film, zostaną wprowadzone przez poszczególne grupy do ich własnych komputerów. W trakcie spotkań i konsultacji zespoły na bieżąco będą opracowywać i przygotowywać końcowe teksty – każdy w swojej specjalności. Projekt „Krasowy unikat na skalę europejską w Zabrze” jest zamysłem interdyscyplinarnym i zakrojonym na szeroką skalę [...]. Dzięki pracy metodą projektu młodzież ma możliwość kształtowania umiejętności organizacji pracy, bycia kreatywnym, odpowiedzialnym za siebie i zespół. Prowadzenie zajęć w formie wykładu planuje się jedynie na pierwszym spotkaniu w celu omówienia strategii działań i przybliżenia słuchaczom tematu przedsięwzięcia [...].

Praca w grupie nauczy poczucia przynależności do grupy, przed którą leży wyzwanie – wykonanie od zera dokumentu o Sztolni Dziedzicznej. To oni będą tworzyć (mamy nadzieję) miłą atmosferę, nawiązywać nowe znajomości, wzajemnie współpracować i opiekować się najmłodszymi członkami ekipy [...]. Połączanie 5 elementów – efektu pracy każdej z poszczególnych grup stworzy całość, czyli prezentację. Zaangażowanie uczniów w tego rodzaju przedsięwzięcie niezwiązane bezpośrednio z udziałem w lekcjach stanowi pedagogiczne wyzwanie dla autorek projektu.

III ETAP

[...] Zrealizowanie tego wieloaspektowego projektu: historyczno-turystyczno-edukacyjnego wiąże się z wyznaczeniem celów, jakie będzie miał spełnić.

CELE GŁÓWNE:

- wykorzystanie w pełni możliwości ICIM wraz z odpowiednim oprogramowaniem i urządzeniami peryferyjnymi,
- podniesienie rangi biblioteki szkolnej i ICIM,
- wspieranie realizacji zadań szkoły zapisanych w Statucie Szkoły – edukacja regionalna,
- zaangażowanie młodzieży w działalność na rzecz upowszechnienia wiedzy o swoim mieście,
- odkrycie przed mieszkańcami Zabrze zapomnianej sztolni,
- zintegrowanie uczniów gimnazjum, liceum i technikum,
- kształtowanie umiejętności pracy w zespołach.

CELE OPERACYJNE:

uczeń:

- korzysta z zaawansowanego wyszukiwania informacji w Internecie,
- posługuje się pakietem Microsoft Office,
- tworzy prezentację w programie Power Point,

- obsługuje ksero, skaner,
- planuje i organizuje własną pracę,
- podaje najważniejsze fakty z historii Głównej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu,
- stosuje w praktyce metody prowadzenia wywiadu,
- stosuje w praktyce sposoby pozyskiwania i selekcji informacji,
- stosuje w praktyce programy do obróbki zdjęć,
- uczeń poznaje osobiście pracowników Muzeum Górnictwa, redaktorów TVP 3.

Ad. 3. Podział na grupy, przydział czynności

Z uwagi na fakt, iż w projekcie wezmą udział również gimnazjaliści, liderami zespołów zostanie młodzież z technikum lub liceum (klas III/IV). Każdy z uczniów podpisze kontrakt, w którym m.in. zobowiąże się do pracy przez cały czas trwania projektu. W dokumencie tym zawarte są też zobowiązania ze strony nauczycieli do pewnych działań na rzecz uczestników projektu.

W projekcie weźmie udział 16 osób, ponieważ ICIM posiada tylko 4 stanowiska komputerowe. Będzie 5 grup: speleologiczna (3 osoby), historyczna (3), dziennikarska (4), informatyczna (4) i techniczna (2). Planuje się:

1. Zapoznanie zainteresowanych udziałem w tym przedsięwzięciu z metodą projektów, tematem pracy oraz wymaganiami stawianymi przed uczestnikami.
2. Wręczenie i podpisanie kontraktów (por. Zał. 1).
3. Podział na grupy i założenie na stałe kont w komputerach.
4. Przydział zadań dla poszczególnych zespołów (por. Zał. 2).
5. Rozdanie wszystkim uczniom harmonogramów konsultacji (por. Zał. 3).

GRUPA SPELEOLOGICZNA – ICIM

- praca w programie Word,
- korzystanie z poczty elektronicznej,
- dostosowanie zdjęć do wymogów Power Point,
- przygotowanie tekstów dla grupy dziennikarskiej,
- przygotowanie 15 adresów WWW do baz danych o Sztolni Dziedzicznej,
- praca w programie Microsoft Access.

ZADANIA:

1. Podpisanie kontraktu.
2. Nawiązanie kontaktu z grupą EXTREME Zabrze.
3. Udział w przeprowadzeniu wywiadu z EXTREME – wspólnie z grupą dziennikarską.
4. Prośba o udostępnienie zdjęć (wedle uznania) z uwzględnieniem form geologicznych występujących w sztolni.
5. Scharakteryzowanie form geologicznych.
6. Nawiązanie kontaktu ze stowarzyszeniem „Pro Futuro”.

7. Udział w konsultacjach wg harmonogramu.
8. Wypełnienie karty lidera grupy – lider.
9. Wypełnienie karty samooceny.
10. Wypełnienie karty ewaluacji projektu (wszystkie zadania por. załączniki).

GRUPA DZIENNIKARSKA – ICIM

- praca w programie Word, edycja tekstów dostarczonych z innych grup,
- korzystanie z poczty elektronicznej,
- przygotowanie zgromadzonych, opracowanych tekstów dla grupy informacyjnej i dostosowanie je do wymogów Power Point.

ZADANIA:

1. Podpisanie kontraktu.
2. Przygotowanie pytań i przeprowadzenie wywiadu z grupą EXTREME Zabrze.
3. Przygotowanie pytań i przeprowadzenie wywiadu z przedstawicielem ze stowarzyszenia „Pro Futuro”.
4. Nawiązanie kontaktu z reżyserem Ewą Żerdzińską – twórcą filmu dokumentalnego o Sztolni Dziedzicznej (ewentualny wyjazd do TVP 3 Katowice).
5. Przygotowanie pytań i przeprowadzenie wywiadu z panią redaktor.
6. Udział w przeprowadzeniu wywiadu z adiunktem Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu.
7. Opracowanie wywiadów.
8. Udział w konsultacjach wg harmonogramu.
9. Wypełnienie kart lidera grupy – lider.
10. Wypełnienie karty samooceny.
11. Wypełnienie karty ewaluacji projektu (wszystkie zadania por. załączniki).

GRUPA HISTORYCZNA – ICIM

- praca w programie Word,
- korzystanie z poczty elektronicznej,
- dostosowanie map, grafiki do wymogów Power Point,
- przygotowanie tekstów i wywiadów dla grupy dziennikarskiej,
- przygotowanie 15 adresów WWW do bazy danych o Sztolni Dziedzicznej,
- praca w programie Microsoft Access.

ZADANIA:

1. Podpisanie kontraktu.
2. Nawiązanie kontaktu z pracownikami Muzeum Górniczego:
 - a) archiwum/biblioteką,
 - b) adiunktem Dariuszem Walerjańskim – Przewodniczącym Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zabrzu.
3. Przygotowanie pytań i przeprowadzenie wywiadu z Dariuszem Walerjańskim.

4. Przygotowanie pytań i przeprowadzenie wywiadu z archiwistą Muzeum.
5. Zgromadzenie materiałów: map, wycinków gazet itp.
6. Zapoznanie się ze zbiorami MBP – silesiana – sporządzenie notatek.
7. Udział w konsultacjach wg harmonogramu.
8. Wypełnienie kart lidera grupy – lider.
9. Wypełnienie karty samooceny.
10. Wypełnienie karty ewaluacji projektu (wszystkie zadania por. załączniki).

GRUPA INFORMATYCZNA – ICIM

- praca w programie Power Point,
- stworzenie prezentacji Power Point,
- korzystanie z poczty elektronicznej,
- obróbka i formatowanie zdjęć,
- przygotowanie fragmentu filmu do umieszczenia w prezentacji (ewentualnie).

ZADANIA:

1. Podpisanie kontraktu.
2. Przystosowanie materiałów, tekstów, zdjęć itp. otrzymanych od innych grup do umieszczenia w prezentacji.
3. Udział w konsultacjach wg harmonogramu.
4. Wypełnienie kart lidera grupy – lider.
5. Wypełnienie karty samooceny.
6. Wypełnienie karty ewaluacji projektu (wszystkie zadania por. załączniki).

Plan tworzenia prezentacji w Power Point (Grupa informatyczna)

Nim Wasi koledzy z innych grup zgromadzą i opracują komputerowo tekst, aby nie marnować czasu, możecie zacząć robić pustą prezentację.

A. Etap bez tekstu:

1. Przygotujcie 25 slajdów – ich liczba może ulec zmianie.
2. Ustalcie:
 - o ile sekund mają trwać slajdy z tekstem, a ile ze zdjęciami,
 - o jakie chcecie tło,
 - o sposób prezentacji: automatyczny czy ręczny.
3. Uzgodnijcie dane techniczne pokazu:
 - o szablon lub własny,
 - o przejścia slajdów,
 - o chronometraż,
 - o schematy animacji itd.

B. Etap z tekstem:

1. Wpisanie tekstów.
2. Wklejenie zdjęć, map, grafik itp.

3. Wklejenie fragmentu filmu (ewentualnie).
4. Zmontowanie podkładu muzycznego.

GRUPA TECHNICZNA – ICIM

Urządzenie wielofunkcyjne + aparat cyfrowy.

- praca w programie obsługującym urządzenie wielofunkcyjne,
- obsługa: skanera, drukarki, ksero,
- przystosowanie zdjęć dla grupy informatycznej,
- kopiowanie wykonanych zdjęć na dysk twardy.

ZADANIA:

1. Podpisanie kontraktu.
2. Kserowanie, skanowanie na bieżąco potrzebnych materiałów.
3. Wykonywanie zdjęć w trakcie realizacji projektu.
4. Pomoc przy prowadzeniu dokumentacji.
5. Prowadzenie Kroniki ICIM.
6. Sporządzenie zestawienia tematycznego o sztolni.
7. Udział w konsultacjach wg harmonogramu.
8. Wypełnienie kart lidera grupy – lider.
9. Wypełnienie karty samooceny.
10. Wypełnienie karty ewaluacji projektu (wszystkie zadania por. załączniki).

Ad. 4. Terminy wykonania zadania i poszczególnych jego etapów

Rozpoczęcie realizacji projektu zaplanowano na 15 września 2008 r., a jego zakończenie na 15 marca 2009 r. [...]. Daty odwiedzin w instytucjach, z którymi nawiąże się współpracę będą umawiane na bieżąco. Zebranie części informacji i zgromadzenie materiałów (map sprzed 200 lat, starych dokumentów, zdjęć, itd.), a być może uzyskanie zgody na publikację fragmentu filmu wymagać będzie od uczniów dużego wysiłku. Pierwszą fazę projektu planuje się zakończyć w siódmym tygodniu jego realizacji. Drugą w dwudziestym tygodniu trwania prac nad powstaniem prezentacji. Trzecią – zestawienie baz danych – przewiduje się na dwudziesty pierwszy tydzień. Ostatnie siedem dni to kosmetyczne poprawki, ewaluacja projektu edukacyjnego i przygotowania do uroczystego pokazu.

Ad. 5. Kryteria i sposób oceniania

Uczniowie dobrowolnie zgłosili swój akces w projekcie, a więc sposób punktowania musi być dostosowany do faktu, iż udział w tym przedsięwzięciu wykracza poza ich obowiązki szkolne. Natomiast kryteria ocen będą stosowane tak jak w jednostce lekcyjnej.

Uczestnicy projektu zostaną zaznajomieni z zadaniami, jakie będą stawiane przed nimi oraz ze wskaźnikami ocen w trakcie realizacji. Po zapoznaniu się z nimi podpiszą kontrakt – zgodę na udział w projekcie. Po stworzeniu prezenta-

cji przeprowadzi się ewaluację pracy uczniów oraz przebiegu projektu. Narzędzia użyte do ewaluacji to: „Karta ewaluacji projektu” (por. Zał. 7), „Karta samooceny ucznia” (por. Zał. 6), pomogą one przeanalizować różne aspekty przeprowadzonego projektu oraz wyciągnąć wnioski na przyszłość [...]. Uzgodniono z nauczycielami poszczególnych przedmiotów, iż w razie otrzymania przez ucznia celującej oceny za całokształt pracy, wpłynie ona na ocenę końcową.

Ad. 6. Współpraca

Instytucje, z którymi będziemy współpracować w trakcie realizacji projektu:

- Stowarzyszenie „Pro Futuro”: powstało w wyniku zapoczątkowanej w 1999 r. penetracji Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej. Należą do niego naukowcy, muzealnicy, władze miasta i osoby, którym leży na sercu udostępnienie podziemi dla zwiedzających,
- TVP 3 – Katowice – red. Ewa Żerdzińska: reporter w redakcji „Aktualności”, autorka ogólnopolskiego cyklu reportaży „Podwodna Polska”. Reżyser filmu o zabrzańskiejsztolni,
- Dyrekcja Kopalni „Luiza”,
- Muzeum Górnictwa Węglowego: Dariusz Walerjański – adiunkt w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu, jest założycielem i przewodniczącym Koła Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zabrzu,
- Zabrzańska grupa EXTREME: klub sportów ekstremalnych, którego członkowie wielokrotnie eksplorowali sztolnie. Będą autorami wszystkich zdjęć, jakie otrzymamy do prezentacji.

Ad. 7. Odbiorcy

Adresatami prezentacji „Krasowy unikat na skalę europejską w Zabrzu” będą w pierwszej kolejności uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, chociaż w naszej placówce obejrzą ją również gimnazjaliści. Po premierowym pokazie, który odbędzie się w Zespole Szkół nr 3 w Zabrzu jej autorki wyślą kopie pokazu do bibliotek wszystkich zabrzańskich szkół średnich. Udostępnią ją również w Punkcie Informacji o Mieście oraz w Urzędzie Miejskim. Płyty otrzymają również wszyscy nasi partnerzy, którzy pomogli nam w realizacji projektu.

Ad. 8. Prezentacja

Efektem półrocznej pracy nad projektem realizowanym w ICIM ma być prezentacja (Power Point) o Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu.

Autorki projektu postanowiły, że premiera pokazu będzie miała uroczysty charakter. Zostaną na nią zaproszeni goście:

- przedstawiciel władz miasta,
- przewodniczący Koła Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Zabrzu,

- przedstawiciel lokalnej prasy,
- oraz wszyscy ci, których pomoc przyczyni się do powstania tego pokazu.

Ad. 9. Podsumowanie

Projekt został opracowany zgodnie z założeniami ICIM, które ma m.in. służyć uczniom, nauczycielom do pracy z użyciem nowych technologii informatycznych, ułatwiać zdobywanie, przetwarzanie informacji uzyskanych z Internetu oraz zwiększyć rolę multimedialnego centrum szkolnego. Elementy te zostały uwzględnione w trakcie pisania tego edukacyjnego zamierzenia.

Przy wyborze tematu kierowano się potrzebami naszego regionu, ponieważ w tych dniach miasto Zabrze zostanie ustanowione Światowym Centrum Dziedzictwa Przemysłowego. Tak więc zainteresowanie uczniów takim, a nie innym tematem ściśle wiąże się z aktualnymi wydarzeniami dotyczącymi miasta. Przyczyni się także do wypromowania szkoły na terenie naszego regionu.

Skala przedsięwzięcia jest olbrzymia, a opracowanie jej pewnych fragmentów będzie zależało od dobrej woli osób/instytucji, z którymi będziemy współpracować. Jednak po wstępnych rozmowach autorki projektu są dobrej myśli i mają nadzieję, że końcowy efekt będzie udany. Po zamknięciu prac związanych z powstaniem prezentacji, ewaluacją projektu oraz pokazem zostanie sporządzone sprawozdanie, które będzie zawierać wszystkie wymagane przez taki dokument treści.

Bibliografia

- Czerwińska B. (2013), *O tym jak pewien projekt zawładnął działaniami uczniów Zespołu Szkół nr 3 w Zabrzu na kilka lat* [w:] Kunce P. (red.), *Innowacyjna edukacja*, Zabrze, Wydaw. Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego, s. 335-353
- Gołębiak B. D. (2002a), *Wprowadzenie* [w:] Taż (red.), *Uczenie metodą projektów*, Warszawa, WSiP, s. 5-8
- Gołębiak B. D. (2002b), *Refleksja nad refleksją prezentowaną w projektach* [w:] Taż (red.), *Uczenie metodą projektów*, Warszawa, WSiP, s. 232-234
- Hajduga B. (2009), *Krasowy unikat na skalę europejską w Zabrzu. Projekt edukacyjny do zrealizowania w ICIM*, „Biblioteka w Szkole”, nr 1, s. 31-33
- Ławicki W. (1968), *Zabrze – zarys dziejów kopalni i gminy* [w:] „Kroniki miasta Zabrze”, nr 2, s. 49-62
- Mikina A., Zając B. (2006), *Jak wdrażać metodę projektów: poradnik dla nauczycieli i uczniów gimnazjum, liceum i szkoły zawodowej*, Kraków, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, ISBN 978-83-7308-675-32

Spis załączników

Załącznik 1. Wzór kontraktu

Załącznik 2. Wzór karty podziału zadań w zespole

Załącznik 3. Wzór karty harmonogramu konsultacji

Załącznik 4. Wzór arkusza obserwacji zachowań w grupie

Załącznik 5. Wzór karty samooceny lidera grupy

Załącznik 6. Wzór karty samooceny ucznia biorącego udział w projekcie

Załącznik 7. Wzór karty ewaluacji projektu

Załącznik 8. Wzór tabeli z uwzględnieniem kryteriów oceny projektu

Załącznik 9. Plan sprawozdania

Załącznik 1. Wzór kontraktu

Kontrakt zawarty pomiędzy biorącym udział w projekcie edukacyjnym „Unikat na skalę europejską w Zabrze” a nauczycielem. Termin realizacji od do

Ja, niżej podpisany/a, po zapoznaniu się z dokumentacją i założeniami projektu zobowiązuję się do:

1. Regularnego uczestnictwa w konsultacjach, które odbywać się będą w ICIM.
2. Aktywnego udziału w jego realizacji aż do całkowitego zakończenia prac.
3. Wywiązywania się z przydzielonych mi zadań.
4. Stosowania się do kryteriów oceniania mojego współuczestnictwa w projekcie.
5. Jak najszybszego uzupełnienia (w razie mojej usprawiedliwionej nieobecności) materiałów, które miałem przygotować tak, aby inni mogli kontynuować swoje zadania.
6. Uczestnictwa (w trakcie gromadzenia materiałów) w kilkorgu zajęć poza terenem szkoły.
7. Samodzielnej pracy w ICIM podczas wprowadzania danych do baz komputera i edycji tekstów.

Nauczyciel prowadzący zajęcia zobowiązuje się do:

1. Prowadzenia konsultacji według ustalonego harmonogramu.
2. Udostępniania – w pierwszej kolejności – uczniom pracującym nad projektem: komputerów w ICIM; urządzeń peryferyjnych i innych materiałów potrzebnych do wykonania zadań.
3. Informowania na bieżąco o postępach w pracy, tempie realizacji itp.
4. Przekazania nauczycielom poszczególnych przedmiotów, tj. j. polskiego, historii, geografii, wos i informatyki komunikatów o osiągnięciach uczniów.
5. Umieszczenia na prezentacji w Power Point oraz innych powstałych dokumentach nazwisk wszystkich uczestników projektu.

.....
podpis nauczyciela

.....
podpis ucznia

Zabrze, dn..... 2008 r.

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 2. Wzór karty podziału zadań w zespole

Tabela. Podział zadań w zespole

Lp.	Zdania (co trzeba wykonać?)	Odpowiedzialny	Potrzebne środki	Termin

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 3. Wzór karty harmonogramu konsultacji

Tabela. Harmonogram konsultacji

TYDZIEŃ PROJEKTU		Data						Temat	Uwagi

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 4. Wzór arkusza obserwacji zachowań w grupie

Tabela. Arkusz obserwacji zachowań w grupie

Zachowania	Imię									
Unika, a nawet zażęgnuje konflikty										
Jest osobą stwarzającą konflikty										
Dzieli się swoimi opiniami na temat pracy										
Zadaje dużo pytań										
Aktywnie uczestniczy w życiu projektu										
Jest kreatywny										
Swoją postawą zachęca innych do pracy										
Uważnie słucha innych										
Dobrze działa w zespole										
Źle działa w zespole										

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 5. Wzór karty samooceny lidera grupy

Tabela. Karta samooceny lidera grupy

PYTANIA	Tak	Raczej tak	Raczej nie	Nie
Czy odpowiadała Ci rola lidera grupy?				
Czy obawiałeś się odpowiedzialności za grupę?				
Czy narzucałeś innym swoje zdanie?				
Jak oceniasz zadania realizowane przez Ciebie (grupę)				
Czy w trakcie realizacji projektu pojawiły się trudności?				
Jeśli tak, to czy sam sobie z nimi poradziłeś?				
Czy wywiązałeś się z przyjętych zobowiązań?				

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 6.

Wzór karty samooceny ucznia biorącego udział w projekcie

Tabela. Karta samooceny ucznia biorącego udział w projekcie „Kresowy unikat na skalę europejską w Zabrze”

Lp.	Kryterium	Tak	Raczej tak	Nie	Raczej nie	OCENA				
1	Uczestniczyłem w opracowaniu zadań dla grup									
2	Przydzielone mi zadania wykonywałem systematycznie									
3	Regularnie uczestniczyłem w zajęciach									
4	Powierzone mi zadania nie sprawiały mi trudności									
5	W realizacji projektu korzystałem z wyposażenia ICIM									
6	Pomagałem kolegom, kiedy mieli trudności									
7	W przypadku, kiedy miałem problemy inni mi pomagali									
8	Swoją postawą motywowałem kolegów do pracy									
9	Unikałem tworzenia sytuacji konfliktowych w grupie									
10	Byłem otwarty na propozycje innych									
11	Przejawiałem inicjatywę, proponując różne pomysły									
12	Jestem zadowolony z mojej pracy w zespole									
13	Mój udział w projekcie oceniam na (1-6)									
14	Co zyskałem, czego nowego się nauczyłem dzięki udziałowi w projekcie?									

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 7. Wzór karty ewaluacji projektu

Tabela. Karta ewaluacji projektu

Przez 8 miesięcy uczestniczyłeś w projekcie. Zastanów się i oceń (w skali 1 do 6)

1. Czy zainteresował Cię temat realizowany w projekcie?
1 2 3 4 5 6
2. W jakim stopniu Twoim zdaniem zostały zrealizowane cele projektu?
1 2 3 4 5 6
3. Czy czas przeznaczony na realizację projektu był efektywnie wykorzystany?
1 2 3 4 5 6
4. Na ile oceniasz nowe umiejętności nabyte w trakcie realizacji projektu?
1 2 3 4 5 6
5. W jakim stopniu miałeś możliwość podawania własnych pomysłów do projektu?
1 2 3 4 5 6
6. Czy konsultacje prowadzone przez nauczycieli wystarczały, aby grupy mogły dobrze wykonywać przydzielone zadania?
1 2 3 4 5 6
7. Jak ocenisz atmosferę panującą między uczestnikami projektu podczas jego realizacji?
1 2 3 4 5 6
8. Czy odpowiada Ci system oceniania projektu?
1 2 3 4 5 6
9. Czy chciałbyś uczestniczyć w realizacji następnego etapu?
Tak/Nie
10. Co szczególnie Cię zainteresowało?
11. Czy na przyszłość proponujesz jakieś zmiany w sposobie prowadzenia zajęć?
12. Czy uważasz, że tego rodzaju zajęcia powinny być częściej realizowane przez szkołę, do której uczęsz-
czasz?.....

Źródło: oprac. własne, 2008.

Załącznik 8. Wzór tabeli z uwzględnieniem kryteriów oceny projektu

Tabela. Kryteria oceny projektu

Zadanie	Podstawowe 1 punkt	Rozszerzone 2 punkty	Pełne 3 punkty	Wzorcowe 4 punkty
Gromadzenie informa- cji, zdjęć, materiałów	Mało interesujących informacji/materiałów	Zebrano większość informacji/materiałów	Zebrano dużo informacji/materiałów	Zebrano bardzo dużo rzetelnych informacji
Przeprowadzanie wywiadu, opracowanie zdobytych informacji	Bezładnie i przypadkowo	Pobieżny Pobieżnie	Dobrze	ściśle informacje, po- prawnie merytorycznie znakomicie opracowane
Estetyka, grafika, poprawność językowa w prezentacji	Niestetyczne i ubogie, brak elementów gra- ficznych	Drobne błędy, niespój- na graficznie, temat potraktowany pobieżnie	ciekawa grafika, zacho- wana logiczna spójność, estetyczna	Efektowna, bogata grafika, piękny język, oryginalne pomysły i ciekawe rozwiązania.
Współpraca między grupami	Całkowity brak współ- pracy	Małe zaangażowanie innych członków grupy	Dobra organizacja pracy, współdziałanie pomiędzy grupami	Harmonijna współpraca wszystkich między gru- pami, wzajemna pomoc
Efekt prezentacji	Zespół nie stworzył prezentacji	Prezentacja niezbyt ciekawa	Prezentacja dobra – drobne nieścisłości	Wzorowa – edycja, tekst, zdjęcia, rewelacyjnie przedstawiony temat
ogółem pkt	4	8	12	16

Źródło: oprac. własne, 2008.

0-4 punkty ocena nieodpowiednia; 5-6 dopuszczająca; 7-8 dostateczna; 10-12 dobra; 13-14 b. dobra; 15-16 celująca

Załącznik 9. Plan sprawozdania

1. Strona tytułowa
 - o tytuł projektu
 - o autorzy
 - o rok
 - o instytucja w której powstał projekt
2. Podziękowania
3. Wstęp
 - o uzasadnienie wyboru tematu
 - o problematyka projektu
 - o cele
 - o podstawowe omówienie rozdziałów
4. Część zasadnicza
 - o poszczególne rozdziały: w rozdziałach: omówienie zastosowanych metod
 - o dokonanie ewaluacji (na podstawie kart)
 - o podsumowanie: formy i metody działań, które pozwoliły osiągnąć zamierzone cele
5. Wnioski
6. Bibliografia
7. Załączniki: wszystkie karty, arkusze, kontrakty, itp.

Abstrakt

W artykule wykazano, jak odpowiednie działanie bibliotekarza szkolnej biblioteki może powodować, że ICIM stanie się czymś więcej aniżeli tylko kawiarnią internetową. Przedstawiony projekt obejmie swoją tematyką historię miasta i jego podziemi, a także przemysłowe związki ze szkołą i sportami ekstremalnymi (!). Autorka zaprosi słuchaczy w podróż w czasie do wieku osiemnastego. Do projektów zaangażowani zostali również uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), którzy uzyskali bardzo dobre rezultaty. W efekcie okazało się, że poprowadzone działania stały się dodatkowym przedmiotem zajęć pozalekcyjnych, a ICIM – interdyscyplinarnym laboratorium w pełnym tego słowa znaczeniu. Wszyscy uczniowie biorący udział w projekcie stali się nierozdzielalnym elementem jego całości i wydatnie przyczynili się do osiągniętych rezultatów.

Abstract

In my report I'll try to prove that a proper activity of a school librarian may cause that ICIM project becomes something more than the School Internet Cafe. It will also appear that the ICIM project may involve some aspect of specific history of our town,

as well as its industrial history and relationship with school and... extreme sports (!). It may have unexpected results when working with pupils with special needs. The author of the project will also invite to the journey back in time, up to the 18th century. Consequently, it will also turn out that a properly working ICIM project may become a perfect supplement to the additional classes and interdisciplinary laboratory in the full sense of this word. All of the students taking part in this project will be not only fully involved in fulfilling their tasks, but also become consistent element responsible for the final results.